

Isten szépsége a teremtett világon keresztül

kiállításmegnyitó

Gödöllő, 2017

“Ez itt Ázsia. Bárhol bárki megállhat az úton, senkit sem zavar a *Do not stop*-tábla, sőt, pisilést tiltó kresztáblát is sokszor látni az út szélén (*Urinating prohibited*), mert egy teljesen normális, másfél perces piros lámpa (ezt általában betartják) alkalmával a fák között bőven nyílik idő urológiai problémák gyors elhárítására. Ugyancsak nem kell stresszelni, ha az autópályán egyszer csak szembe jön egy traktor, biciklis, tehén vagy lovaskocsi. Ki kell kerülni, és haladjunk tovább. Az élet egyszerű.

Így haladtunk a Main Bazaar felé, amit itt csak úgy hívnak: Paharganj. Hogy ez milyen nyelven van, azt sajnos nem tudom, a több mint 800 indiai nyelvjárást sajnos nehéz első látogatáskor megkülönböztetni a kontinensnyi országban.

A Paharganj olyan, mint a kínai piac nálunk, tízszeresen megfűszerezve amolyan indiaiasan: a legáthatóbb bűdössel amit valaha éreztem, mindent beborító kosszal-porral, szegénységgel, ihatatlan, fertőző csapvízzel, giccsel - és ezek mellett mosollyal és kedvességgel. A fehérember itt még mindig isten. És nem mellékesen, nála van a pénz is. *Good morning sir, how are you sir? A tea, sir?* Megható, néha szívszorító, megszokhatatlan és számomra megfogalmazhatatlan, kezelhetetlen az a szeretet és alázat, amivel ezek az emberek felénk fordulnak egész Indiában.

Mindent lehet kapni fillérékért; a ruházati termékek csúcsa a kínai áru - ellentétben a rossz minőségű indiaival. Furcsa ez is, elvégre otthon, Magyarországon a kínai jelenti a gyenge minőséget.

A poros utakon egyre mélyebbre haladva, befejezetlen tetőszerkezettel ég felé tátongó három-ötemeletes épületek között, tuktukokat és mindenféle állat által vontatott járműveket kerülgetve nagy különbségeket fedezünk fel a kínált áru jellegét és minőségét illetően. Idegenvezetőnk, Vince szerint a fejlett országokat többek közt az különbözteti meg a fejletlentől, hogy felismeri a giccset. Nagyon kevés kivételtől eltekintve India még nem ismerte fel; az egész országot elárasztja a sok rózsaszín, csillogó-villogó plüshelefánt, a varrás tökéletlenségéből teljesen tisztán felsimerhető Nike- és Adidas-utánzatok, minden buddha-szentély alapfelszereltsége: a karácsonyi izzókészlet, ami -

mondani sem kell - folyamatosan működik, és a művirág. Ezzel szemben viszont, mivel a páratartalom országszerte folyamatosan magas, és télen is kellemes meleg az idő, ezért mindig van friss, hívogató, mosolygós, zamatos zöldség és gyümölcs a piacon, banán, kókuszdió, papaya, narancs. A mangó lassi (tej, cukor, mangó) különösen gyorsan, hatásosan és marandandóan vívta ki a társaság bizalmát.

Ami nincs, vagy csak elhanyagolható mennyiségben: a hús. A tehén szent állat, nem fogyasztják, a bécsiszeletről könnyek között és elcsukló hangon emlékeztünk meg a hetedik kinntöltött nap derekán. Kecskét, csirkét és disznót nagyon keveset esznek. Ennek számos oka van, az egyik az, hogy az áramellátás sokhelyütt instabil. Nem lehet tudni, hogy mennyi idő lesz a kimaradás, az amúgy is gyenge elektromos rendszer igénybevétele a légkondicionálók miatt a nyári hónapok 45 celsius fok környéki hőmérsékletével megsokszorozódik, így hiába vár a pecsenye a hűtőben - ha nem működik a hűtés, pár perc alatt megromlik minden.”

Kedves egybegyűlteik, tisztelendő atyák, fotósok, érdeklődők, művészlkek!

Több mint valószínű, hogy nincs olyan része az életnek, amit rólam mintáztak. De úgy gondolom, nagyon sok olyan történetét ismerem, amit érdemes mélyebben szemügyre venni, és sokszor érzem teljesen világosan, hogy az emberek többségét nem éri el az a fajta érzelmi mondanivaló, ami pedig talán a legfontosabb lenne. És elárulhatom, jómagam mindezeket a mélyebb valóságokat valószínűleg soha nem fedeztem volna fel, ha nem jutok el a fotográfiához. A zenével együtt nyitottak nekem ablakot a sokszor sajnos felületes tanulmányi kirándulások, rohanvást megtekintett, kötelező múzeumlátogatások, a mindennapi nehézségek miatt már-már eltűnedező családi beszélgetések mögé. Máshogy mondva: a fotográfus tapasztalatom szerint sokkal több mindent lát az életből, többet fog fel, több minden van benne, akkor is, ha ezekről csak ritkán képes beszélni.

Egy fotós élete rendkívül szeszélyes. Egyik pillanatban az oltárnál áll, és - a szó legnemesebb értelmében - *átéli*, amint egy nő azt mondja a Istennek és a férfinak, hogy “hozzá hű leszek, vele megelégszem, vele szentül élek” - higgyétek el, az elmúlt négy év több, mint 200 esküvője után minden történelmi felekezetnek fejből tudom a esketési szövegét, hogy elkaphassam a megfelelő

pillanatot. Másnap már például egy rendkívül érdekesítő, horti dinnyearató konferencián fotózza a gazdákat a helyi újság hasábjaira, harmadnap egyetemi diplomaosztó, utána migránsválság a Keletinél, néha-néha egy-egy temetés, önkormányzati protokollesemények, tablók, fent és lent, és lent és fent. All you can eat, de az a toposz is feltétlen ráillik a fotósra, hogy *minden érdekli*. Folyamatos érzelmi hullámváltozás, amit néha jobban átélünk, mint az, akivel történik, mert egészen egyszerűen nem tudunk kívülállóként maradni. Akinek mégis sikerül, az valószínűleg nem is csinál jó képeket, s megmarad a felszínen. Vagy ahogy Friedmann Endre, ismertebb nevén Robert Capa mondaná: “ha nem elég jó a képed, nem voltál elég közel.” Fontos tudni, hogy ő volt az egyetlen fotós, aki az első vonallal szállt partra Normandiában, és nem a már biztosított hídfőállás megszerzése után dolgozott...

Mozart, Bach, Monet, Delacroix, Csontváry, József Attila, vagy még sok más mondhatnék. Vajon mitől halhatatlanok ők és mi az, amitől műveik mind a mai napig hatással vannak ránk?

Az meglett ember, akinek
szívében nincs se anyja, apja,
ki tudja, hogy az életet
halálra ráadásul kapja
s mint talált tárgyat visszaadja
bármikor - ezért őrzi meg,
ki nem istene és nem papja
se magának, sem senkinek.

Vasútnál lakom. Erre sok
vonat jön-megy és el-elnézem,
hogy' szállnak fényes ablakok
a lengedező szösz-sötétben.
Igy iramlanak örök éjben
kivilágított nappalok
s én állok minden fülke-fényben,
én könyöklök és hallgatok.

Én nagyon sokszor csinálom ezt, és nem is kell hozzá sokminden. Leülve egy jó etióp kávé mellé a Ferenciek terén vagy a Dunaparton, egy jó fülessel hallgatva valamit spotify-on, és nézve az embereket. Fantasztikus, én mindig nagyon élvezem ezt a fajta egyedüllétet, mert feltölt, szakadhat az eső vagy süthet a nap. És nagyon élvezem azt is, hogy megengedhetem magamnak, hogy ha éppen olyanom van, ezeket a szép pillanatokot nem fotózom le, hanem majd várok másikat, és esetleg teszek is értük, hogy szépek legyenek (tehát beállítom, vagy szólok annak, akit fotózom, hogy megengedi-e), tehát nem csak ellopok pillanatokot az éterből.

És szerintem itt van valahol a kulcs. Engedjük meg, hogy a szerzők, jelen esetben a fotósok, akik gondolati-érzelmi úton feldolgozták a valóságot, hathassanak ránk műveikkel. Lássuk meg a szemünkkel, és a saját gondolati-érzelmi utunkon ízlelgessük tovább amit elénk raktak, hiszen mindenki más hatásuk lesz, más emléket ébresztenek, egy-egy hideg, de boldog téli este árnyát, egy emlékezetes, mély baráti beszélgetését, vagy egy gyógyító fűbenfekvést a Balaton partján, augusztusi naplementekor.

Évi többszázezer portréképet készítek, melyek egy része beállított kép, másik része elkapott pillanat, riportfotó egy-egy eseményről. Itt is látok mindkettőre példát, és magamban elismerően bólogatok, és köszönően nézek a kiállítókra, mert kicsit most ti is bebizonyítottatok és megerősítettétek, amit belül már régóta tudok: hogy *minden ember gyönyörű*. Minél többet fotózom, annál inkább igaznak érzem ezt a megállapítást, és mindenkinek hálás vagyok, hogy megengedi, hogy lefotózhassam. Legyetek ti is azok.

Ha körbenézek, látok pár direkt életlen és bemozdított képet. Van egy kedvenc skót fotográfusom, aki sajnos már hatvan év felett jár. Harmincéves korában elromlott a szeme, ezért jó vastag szódásüveg-szemüveget kell hordania, ha élesen akar látni. Kicsit polgárpukkasztásból, kicsit sima útkeresésből kitalálta, hogy tesz az élességre, és megpróbálja úgy ábrázolni a fejében lévő képeket, ahogy ő azt szemüveg nélkül látja. Ezért évtizedek óta minden képét életlenül lövi (nem fotográfus nyelven: homályosra). Mindegyiken látszik, hogy mi van, egyértelműen kivehető például a napernyő és a tengerpart, és a napozó alak, de életlenül. És ettől még működik a kép, sőt, adott esetben számomra sokkal többet is mond annál, mintha élesen látnám a homokvárat és a mojitot. Hiszen

vannak olyan igazságok, melyek igazabbak és közelebb állnak a valósághoz akkor, ha homályban hagyjuk őket.

Próbáljuk meg így nézni ezeket a képeket, és engedni hogy hassanak ránk. Remélem, tudtam pár támpontot adni a megtekintésükhöz. Köszönöm a figyelmet!